

PARTER

Klagande

Nacka kommun
131 81 Nacka

Ombud: Kommunjurist Christopher Arontaus
Nacka kommun, Juridik- och kanslistaben
131 81 Nacka

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 19 april 2022 i ärende nr 525-16527-2022, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Anmälan om anläggande av fotbollsplaner m.m. på del av fastigheten Erstavik 25:1, skifte 14, i Nacka kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län har vid samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken förbjudit Nacka kommun att anlägga två konstgräsplaner för fotboll med tillhörande stängsel, belysning, omklädningsrum och parkeringsytor på del av fastigheten Erstavik 25:1, skifte 14. Nacka kommun har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Nacka kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut att förbjuda anläggande av fotbollsplaner m.m. och meddela att åtgärden kan påbörjas med vidtagande av följande åtgärder, i andra hand med de försiktighetsmått som domstolen finner nödvändiga:

- Omklädningsbyggnad bör vara låg och med en neutral gestaltning. Gestaltningen kan med fördel hämta inspiration från naturen avseende material och kulörer.
- Undvik hårdgörande i form av asfaltering vid parkeringen. Istället bör mer "levande" material som exempelvis genombruten betongsten där gräs kan växa igen användas.
- Den nivåskillnad som stödmurarna kommer att innebära kan visuellt minskas genom att vegetation planteras och tillåts klättra på murarna.
- Stängsel som medger en så stor genomsiktighet som möjligt rekommenderas för att minska den sammantagna barriäreffekten av stödmurar och stängsel.
- Gravfältet bör stängslas av under byggarbetstid så att inga skador eller övertäckning av fornlämningarna sker. Ett nytt samråd bör hållas med länsstyrelsen kring frågan om hur nära ett stängsel kan sättas och vilken typ av stängsel som ska användas.
- Om permanenta stängsel planeras kring idrottsplatsen intill gravfältet, bör detta samrådas med länsstyrelsen samt utformas på ett sätt som inte stör den förhistoriska miljön.
- Informera om Källtorps kulturhistoriska utveckling som prästboställen under Erstavik och Nacka gård genom exempelvis skyltning.
- Informera om gravfältet och övriga fornlämningar kring Källtorp.
- Genomföra återkommande fornvårdande röjningsinsats på gravfältet.
- Förvalta och underhålla kulturmiljön vid det närbelägna Tenntorp, en arrendegård under Erstavik, och att informera om dess kulturhistoriska värden.
- Förvalta och underhålla kulturmiljön vid den närbelägna klockarbostaden/båtmanstorpet Snörom och att informera om dess kulturhistoriska värden.

Till stöd för sin talan har Nacka kommun anfört bl.a. följande.

Behovet av rörelse och dess betydelse för unga människors utveckling och folkhälsan överlag är allmänt erkänt. När Nacka kommun växer finns behov av flera anläggningar för idrottsändamål. Det råder brist på tillgängliga ytor för nya fotbollsplaner med god tillgång till kollektivtrafik i kommunen. Det föreligger ett starkt allmänintresse av att idrottsverksamhet kan bedrivas inom rimliga avstånd från bostadsområden. Aktuell yta ger möjlighet till två 11-spelarplaner på samma plats, har en tätortsnära placering mellan centrala Nacka och Älta samt har goda möjligheter för barn och unga att kunna ta sig till och från anläggningarna med kollektivtrafik.

Vad gäller anläggningarnas påverkan på kulturmiljön på platsen vid Källtorp och riksintresset som helhet så utgör Källtorp och dess kulturvärden endast en begränsad del i det aktuella riksintresset för kulturmiljövården för Erstavik. Den aktuella ängsmarken invid Källtorps gård är varken den enda öppna marken längs Ältavägen eller inom riksintresseområdet. Att de mest intressanta kulturvärdena återfinns runt Erstavik beskrivs väldigt tydligt i riksintresse för friluftsliv, FAB 05 Nacka-Erstavik-Flaten, där det anges att de stora kulturhistoriska värdena får anses återfinnas runt Erstaviks säteri medan gårdarna och torpen Lilla Sickla, Nacka gård, Källtorp och Snörom är kulturhistoriskt intressanta.

Den aktuella platsen och ängsmarken har idag förlorat den tydliga kopplingen till det övriga kulturområdet såsom prästbostället vid Källtorps gård. Prästbostället används idag som privatbostad och är omgärdat av en hög granhäck som avskärmar gårdsbebyggelsen från det närmast kvarvarande öppna odlingslandskapet. Även Ältavägen, som är en större och trafikerad väg, utgör en visuell barriär mellan gårdsbebyggelsen och kvarvarande ängsmark. Det finns således inget visuellt samband mellan gårdsbebyggelsen och ängsmarken. Det finns inte heller något funktionellt samband mellan gårdsbebyggelsen och ängsmarken eftersom det inte är Källtorps gård som brukar eller har tillgång till denna mark. Det aktuella området nyttjas inte av allmänheten idag annat än att det går att se det när man passerar området längs med Ältavägen. Det kvarvarande kulturvärdet måste därför bedömas

vara begränsat. Det finns inte heller några naturliga promenadstråk utöver Ältavägen som passerar området och som möjliggör för allmänheten att ta vara på ängsmarken som kulturmiljöområde. Enligt kommunens kulturmiljöanalys är läsbarheten av kopplingen mellan gårdsbebyggelsen och den öppna odlingsmarken till delar försvagad av Ältavägens väggkropp, samt av granhäcken som till delar skymmer gårdsbebyggelsen. Även om ängsmarken utgör den enda bevarade delen av gårdens tidigare mer omfattande odlingsmarker måste man därför se till ett större område för att bedöma påverkan av den anmälda åtgärden och vilken inverkan den har på förståelsen av områdets agrara historia. Eftersom det visuella och historiska sambandet mellan bebyggelsen och den tidigare odlingsmarken redan idag är så påverkat medför ett ianspråktagande av odlingslandskapet vid prästbostället Källtorp inte någon sådan skada att prästbostället i något avseende förlorar sitt värde i riksintresseområdet. Det är även gården som sådan som hyser det större kulturvärdet och det förblir oförändrat. Värdet av de öppna odlingsmarkerna inom riksintresset påverkas inte heller i någon större utsträckning.

Åtgärden är också i linje med kommunens översiktsplan. Av översiktsplanen framgår att befintliga verksamheter bör ges möjlighet att fortleva och utvecklas och ska vägas mot det rörliga friluftslivets, naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Ytterligare verksamheter för rekreation kan tillkomma i områdets utkanter förutsatt att det inte skadar riksintressena och befintliga naturvärden. Bland annat anges uttryckligen planer om att i Källtorp (samma plats som nu är aktuell) uppföra en ny ridanläggning. Det aktuella området är således en del av det område som bedömts möjlig för viss utveckling och för att tillgodose det allmänna friluftslivet. Även om fotbollsplaner inte nämns specifikt för platsen inom riksintresset för friluftsliv finns det bollplaner i närliggande Hellasgården cirka 400–500 meter från platsen. Fotbollsplaner är således inget främmande för kulturmiljön i området och är en viktig del i att aktivera unga människor.

I kommunens kulturmiljöanalys redovisas rekommendationer för att minska anläggningens visuella påverkan, specifika rekommendationer för skyddade värden såsom fornlämningar samt kompensationsåtgärder. Dessa har utformats för att så

långt som möjligt beakta de i kulturmiljöprogrammet fastställda förhållningssätt för hanteringen av kulturmiljön. Dessa åtgärder är tillräckliga för att begränsa den påverkan som kan uppkomma från de planerade åtgärderna. Kommunen åtar sig också att genomföra dessa för att begränsa åtgärdernas påverkan på områdets natur- och kulturvärden. Enligt det arrendeavtal som kommunen har träffat med markägaren ska kommunen även återställa marken om inget annat överenskommes. Det innebär att när behovet av anläggningarna inte längre finns kvar kommer marken så långt möjligt att återställas.

Genom de planerade åtgärderna kommer andra befintliga kulturvärden att främjas, vilka idag i princip är dolda för allmänheten. I anslutning till odlingsmarken finns det fornminnen som kommunen avser att åskådliggöra i samband med etableringen av fotbollsplanerna. Fornminnena kommer att göras tillgängliga genom att kommunen sätter upp informationstavlor och iordningsställer stigar i anslutning till fotbollsplanerna.

Anläggandet av fotbollsplanerna främjar barn och ungas hälsa och möjliggör samtidigt för fler människor att röra sig och upptäcka området ännu mer. Även om anläggningarna innebär en viss påverkan på kulturmiljön så kommer Källtorp och Erstavik som helhet alltjämt återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som präglar området. Även om åtgärden kan anses medföra att bebyggelsen kring Källtorp kommer mista sin landskapliga kontext så medför redan befintlig påverkan att nuvarande kulturvärde i stor utsträckning baseras på omgivningens agrara miljö i stort, exempelvis de kvarvarande odlingsmarker vid Tenntorp, än den i dagsläget angränsande hävdade marken med vilken endast en svag koppling återstår. Effekten av den nu planerade åtgärden måste ses i ett större sammanhang och därmed ha en mer begränsad påverkan, särskilt med beaktande av de åtgärder som kommunen åtagit sig att vidta för att motverka eventuell skada.

Innan ett förbud meddelas ska en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen göras, i detta fall är det dock fråga om en avvägning mellan två allmänna intressen. Tillgången till idrottsplatser, särskilt för barn och unga, är av stor betydelse för

folkhälsan och för att främja detta syfte krävs att idrottsplatserna är lokaliserade i närheten av bostäder, se Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 december 2020 i mål M 7353-19. De anmälda fotbollsplanerna utgör ett starkt allmänt intresse och bör tillmätas stor vikt. Intresset av att anlägga fotbollsplanerna med tillhörande anläggningar väger tyngre än intresset av att bevara de redan idag påverkade befintliga kulturmiljövärdena på platsen. Det kan inte anses proportionerligt med ett förbud. I en avvägning mellan att skydda riksintresset för kulturmiljövård och att främja riksintresset för friluftslivet genom förbättrad tillgänglighet och varierande upplevelser väger riksintresset för friluftslivet tyngre och vissa begränsade kulturmiljövärden får därmed vid behov stå tillbaka.

Vad gäller artskydd har kommunen utöver naturvärdesinventering och den fördjupade artinventeringen för fladdermöss även tagit fram en utredning avseende spilljus i syfte att studera påverkan av träningsbelysning av fotbollsplanerna på närliggande miljö. Slutsatsen i utredningen är att i första hand välja asymmetriska armaturer ställda med glaset horisontellt och att anpassa färgtemperaturen för att minimera påverkan. Även verksamhetens tider bör anpassas för minimal påverkan.

Kommunen har inventerat fåglar samt grod- och kräldjur på platsen. Inventeringen visar att det planerade projektet kan genomföras utan att påverka förekommande arters bevarandestatus på lokal, regional eller nationell skala. Om hålträd och äldre träd sparas från avverkning så kommer exploateringen inte att påverka förekommande fågelarters bevarandestatus på lokal, regional eller nationell skala.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i yttrande till mark- och miljödomstolen vidhållit sitt beslut och anfört bl.a. följande.

Åtgärderna innebär påtaglig skada på riksintressets (*kulturmiljövärden*) uttryck Prästbostället Källtorp med kvarvarande öppen odlingsmark. De anmälda åtgärderna är inte sådana åtgärder för friluftslivet som riksintresset (*för friluftsliv*) syftar till att bevara. Åtgärderna bedöms tvärtom innebära fragmentering av landskapet samt att område som idag är tillgängligt för allmänhetens friluftsliv

försvinner. Länsstyrelsen anser därmed att åtgärderna innebär påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv.

När det gäller skyddsåtgärder som nämns är dessa åtgärder otillräckliga för att undvika att minska förståelsen för områdets kulturhistoriska samband med öppen odlingsmark tillhörande Prästbostället Källtorp.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att anläggandet av fotbollsplanerna kan anses utgöra ett allmänt intresse.

Området Nacka-Erstavik-Flaten är utpekad som riksintresse för friluftsliv (FAB 05). Området utgör ett av Stockholmsområdets viktigaste, mest lättillgängliga och välbesökta friluftsområden. Området utgör även en del av den regionala grönstrukturen och tillhör Tyrestakilen. Nacka-Erstavik-Flaten har en omväxlande natur och kulturhistoriskt intressanta platser. Enligt beskrivningen över aktuellt riksintresse anges bl.a. att områdets värden för friluftslivet påtagligt kan skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets oexploaterade delar, samt åtgärder som innebär minskad hävd av odlingslandskapet.

Enligt Naturvårdsverkets handbok 2005:5 med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 andra stycket miljöbalken definieras friluftsliv som vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Vidare framgår bl.a. att områden av riksintresse för friluftslivet ska skyddas mot sådana åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Med hänsyn till vad som framförs ovan bedömer Länsstyrelsen att de anmälda åtgärderna inte är sådana åtgärder för friluftslivet som riksintresset syftar till att bevara. Åtgärderna bedöms tvärtom innebära fragmentering av landskapet samt att område som idag är tillgängligt för allmänhetens friluftsliv försvinner. Länsstyrelsen anser därmed att åtgärderna innebär påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv.

I aktuellt område finns enligt Artportalen flera observationer av arter som omfattas av artskyddsförordningen (2007:845). Bland annat har sex olika arter av fladdermöss rapporterats. I samrådsunderlaget finns en artskyddsutredning för fladdermöss. Av utredningen framgår att åtta olika fladdermusarter påträffats samt att ljus från anläggningen som når boplatser och skogsbryn riskerar att utlösa förbuden i 4 § p. 1 och 2 artskyddsförordningen. I utredningen bedöms anläggningen vara i förenlighet med artskyddsförordningen om det säkerställs att boträd inte belyses, samt att belysning av skogsbryn minimeras. Det framgår dock inte hur detta ska säkerställas. Förbud enligt artskyddsförordningen kan komma att utlösas om ovanstående inte kan säkerställas. Vidare saknas det helt bedömningar av hur åtgärderna riskerar att påverka andra arter, t.ex. fåglar.

Mark- och miljödomstolen har den 21 november 2022 hållit syn på fastigheten Erstavik 25:1, skifte 14, vid Källtorp.

DOMSKÄL

Platsen för den till samråd anmälda åtgärden vid Källtorp ligger inom område av riksintresse dels för kulturmiljövård. Erstavik och dels för friluftsliv.

När det gäller riksintresset för kulturmiljövård pekas bl.a. Källtorp och de öppna odlingsmarkerna ut som värdebärande uttryck Enligt Nacka kommuns kulturmiljöprogram är Källtorp en av de bäst bevarade lantgårdarna i kommunen. I kulturmiljöprogrammet anges att Källtorp ligger i ett bevarat öppet kulturlandskap som påminner om tidigare odlingsmarker. Som förhållningssätt för hantering av kulturmiljön anges i kulturmiljöprogrammet att endast i undantagsfall och där det bedöms lämpligt med hänsyn till bevarandeintresset kan marken användas för byggnad eller anläggning samt att de öppna markerna har stort kulturhistoriskt intresse. Vidare anges också som förhållningssätt vad gäller fortsatt hävd av omgivande kulturlandskap att det öppna landskapet med vägar och stigsystem är betydelsefullt för det kulturhistoriska helhetsintrycket samt att särskilt skogsbrynen

med äldre ekar, enar och tallar har höga värden där sly som tar ljus från ädellövträden på sikt bör avlägsnas.

I den kulturmiljöanalys som Nacka kommun låtit utföra anges följande. Möjligheten att läsa och förstå Källtorps kulturhistoriska utveckling baseras på bevarandet av den agrara bebyggelsen på Källtorps gård och dess relation med den öppna odlingsmarken. Idag är läsbarheten av kopplingen mellan gårdsbebyggelsen och den öppna odlingsmarken till delar försvagad av Ältavägens väggkropp, samt av granhäcken som till delar skymmer gårdsbebyggelsen. Odlingsmarken har, som enda bevarade delen av gårdens tidigare mer omfattande odlingsmarker, hög känslighet för ändrad markanvändning eller upphörd hävd och låg tålighet för etablering av bebyggelse och anläggningar eller omvandling till skogsmark eller andra åtgärder som bidrar till att minska förståelsen av områdets agrara historia. Utredningsområdet som helhet har hög känslighet för förändringar som leder till att upplevelsen av ett agrart kulturlandskap minskar och som förändrar områdets karaktär av öppet landskap och låg tålighet för åtgärder som bryter det visuella och historiska sambandet mellan bebyggelsen och odlingsmarken.

Den sökta åtgärden innebär att områdets topografi ska modularas om och planas ut på grund av de höjdskillnader som nu finns på platsen. Den lägre nivån i väster höjs med hjälp av stödmurar och i öster sänks marknivån genom schaktning och förstärks med stödmurar. Fotbollsplanerna ska vidare omgärdas av stängsel och belysning. Även om kommunen har avtalat om att marken ska återställas om behovet av anläggningarna upphör är sökt åtgärd att betrakta som icke-reversibel eftersom odlingsmarken inte kommer att kunna återskapas eller ersättas i dess ursprungliga form, jfr prop. 1997/98:45, del 2 sid. 32. Åtgärderna innebär alltså att hävden av odlingsmarken upphör.

Vidare innebär markmoduleringen i området att kontakten mellan den äldre odlingsmarken och Källtorps gård samt väg 260 bryts och läsbarheten av landskapet begränsas ytterligare av den belysning och de stängsel som kommer att omgärda fotbollsplanerna.

Kommunen har i målet anfört bl.a. att den gamla odlingsmarken redan idag har förlorat en tydlig koppling till Källtorps gård, såväl visuellt som funktionellt. Anläggande av två fotbollsplaner med konstgräs innebär dock att den öppna odlingsmarken upphör att existera. Öppna odlingsmarker är ett värdebärande uttryck för riksintresset för kulturmiljövård. Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning förtas inte värdet som den aktuella platsen fortfarande har i förhållande till Källtorps gård av att det finns andra öppna odlingsmarker längs Ältavägen och inom riksintresseområdet. Inte heller förringas värdet genom sträckningen av den befintliga vägen eller den granhäck som numera omger Källtorps gård.

När det sedan gäller den sökta åtgärdens förenlighet med riksintresset för friluftsliv gör domstolen följande överväganden. Som förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden i nu berört avseende anges att området bevaras som ett oexploaterat friluftsområde, odlingsmarkerna brukas och att ängs- och hagmarker hävdas med slätter och bete. Vidare anges att områdets värden för friluftslivet påtagligt kan skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets oexploaterade delar, minskad hävd av odlingslandskapet, bullerstörande verksamheter och åtgärder samt omfattande kalavverkning.

Utifrån vad som därmed anges i fråga om riksintresset för friluftsliv kan domstolen konstatera att den sökta åtgärden i form av anläggandet av fotbollsplaner i sig inte omfattas av det utpekade riksintresset. De informationsinsatser med stigar och skyltning som kommunen åtagit sig utföra innebär inte en sådan utveckling av områdets värden för friluftslivet att det blir fråga om en avvägning mellan två olika riksintressen eftersom dessa åtgärder snarast kan utgöra kompensationsåtgärder i förhållande till anläggandet av fotbollsplanerna m.m.

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden, kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden

i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet ska skyddas mot ovanstående åtgärder.

Domstolen konstaterar att berört område ska skyddas mot påtaglig skada på natur- och kulturmiljön och bedömer i likhet med länsstyrelsen att den anmälda åtgärden skulle innebära sådan skada. De försiktighetsmått m.m. som kommunen har åtagit sig kan inte anses tillräckliga för att begränsa eller motverka skadan på naturmiljön. Domstolen anser inte heller att det finns några andra möjliga försiktighetsmått som skulle möjliggöra att fotbollsplaner anläggs inom området. Skadan går således inte att begränsa eller motverka. Enligt mark- och miljödomstolen har länsstyrelsen därmed haft fog för beslutet att förbjuda den sökta åtgärden. Vad kommunen har anfört medför inte någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 9 januari 2023.

Per-Anders Broqvist

Christina Odén

I domstolens avgörande har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, ordförande, och tekniska rådet Christina Odén. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.

Nacka kommun
jakob.vogel@nacka.se

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2022-05-10
MÅLNR: M 3326-22
AKTBIL: 3

Elektronisk delgivning

Anmälan om anläggande av fotbollsplaner, omklädningsrum, parkeringsytor, stängsel samt belysning, på del av fastigheten Erstavik 25:1 skifte 14, Nacka kommun

---

Beslut

Länsstyrelsen förbjuder med stöd av 12 kap. 6 § fjärde stycket miljöbalken (1998:808), Nacka kommun att anlägga två konstgräsplaner för fotboll med tillhörande stängsel, belysning, omklädningsrum och parkeringsytor, på del av fastigheten Erstavik 25:1, skifte 14, i Nacka kommun.

Beskrivning av ärendet

Nacka kommun har den 28 mars 2022 anmält om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken anläggandet av två konstgräsplaner för fotboll med tillhörande stängsel, belysning, omklädningsrum och parkeringsytor, på del av fastigheten Erstavik 25:1, skifte 14, i Nacka kommun, se bilaga 1.

Det aktuella området är utpekad som riksintresse för friluftsliv samt kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. I området förekommer även flera arter av fladdermöss.

Tillämpliga bestämmelser

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det enligt 2 kap. 6 § miljöbalken väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 12 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska en verksamhet eller en åtgärd, som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk, komma att väsentligt ändra naturmiljön anmälas för samråd till Länsstyrelsen.

Vid prövning enligt 12 kap. 6 § miljöbalken av åtgärder som kan innebära en ändrad användning av mark- eller vattenområden, ska bl.a. bestämmelserna i 3 kap. 6 § miljöbalken, om skydd för vissa områden med särskilda natur- eller kulturvärden, beaktas.

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet ska skyddas mot ovanstående åtgärder.

Enligt 12 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken får en verksamhet eller åtgärd som ska anmälas för samråd påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten medger något annat.

Enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket miljöbalken får myndigheten förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett sådant föreläggande eller förbud finns i 31 kap. miljöbalken.

Motivering till beslut

Inledningsvis konstaterar Länsstyrelsen att aktuellt område idag utgörs av gammal odlingsmark. De anmälda åtgärderna kommer innebära ändrad markanvändning, och att den idag öppna odlingsmarken bebyggs genom anläggandet av två konstgräsplaner för fotboll med tillhörande stängsel, belysning, omklädningsrum och parkeringsytor. På grund av höjdskillnader måste området topografi planas ut. Detta ska ske genom att den lägre nivån i väster höjs med hjälp av stödmurar, och att marknivån i öster sänks genom schaktning och förstärkning med stödmurar. Planernas respektive yta blir ca 7000 kvm meter och planerna kommer att omgärdas av stängsel med en höjd om 4-8 meter. Därutöver kommer planerna att belysas. Centralt lokaliserat avses det att anläggas ett omklädningsrum bestående av en enklare, lägre byggnad. I nära anslutning till omklädningsrummet avses även möjlighet tillskapas till parkering samt vändplan.

I förarbetena till 12 kap. 6 § miljöbalken anges att naturmiljöfrågor ofta hör ihop med kulturmiljöfrågor, samt att om samrådsmyndigheten finner att en verksamhet eller åtgärd kan komma att också skada kulturvärden, ska myndigheten underrätta den myndighet som ansvarar för kulturmiljöfrågor (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 151-152.). I samband med att kulturresevat infördes som en ny skyddsform i

miljöbalken, konstaterade regeringen att det i förarbetena till den tidigare gällande naturvårdslagens bestämmelse om naturreservat, framhålls att begreppet natur innesluter även den kulturpräglade naturen. Regeringen konstaterar vidare att naturvårdslagens tillämpningsområde har förtydligats genom införandet av bestämmelsen i 3 a § naturvårdslagen, så att det klart framgår att den omfattar även kulturpräglade delar av naturmiljön (se prop. 1997/98:45 del 1 s. 323).

Av ovan nämnda förarbeten framgår att det inte är möjligt att göra någon tydlig distinktion mellan naturmiljön och den kulturpräglade delen av naturmiljön. Begreppet naturmiljön i 12 kap. 6 § miljöbalken ska därför anses omfatta även kulturmiljövärden (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 7 mars 2019 i mål nr M 4255-18). Att begreppet naturmiljö bör tolkas vidsträckt och även inkludera landskapsbilden och kulturlandskapet framgår även av Naturvårdsverkets allmänna råd om anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (NFS 2001:15).

Länsstyrelsen konstaterar att det aktuella området har dokumenterat höga kulturvärden och att området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården, Erstaviken (AB 52, Nacka sn). Källtorps gård med tillhörande äldre odlingslandskap är ett av de uttryck som ligger till grund för riksintressets utpekande. Miljön är även utpekad som särskilt värdefull i Nacka kommuns kulturmiljöprogram.

Till den inkomna anmälan har det bifogats en kulturmiljöanalys av Källtorp. På sidorna 11-14 anges att aktuell odlingsmark utgör den enda bevarade delen av Källtorp gårds tidigare mer omfattande odlingsmarker och att odlingsmarken ingår som del i den kulturhistoriska helhetsmiljön. Länsstyrelsen delar bedömningen om det aktuella områdets känslighet för ändrad markanvändning och låga tålighet för etablering av bebyggelse och anläggningar av det slag som föreslås. En omvandling av odlingsmarken till konstgräsplaner medför att området till delar mister sin agrara karaktär och att Källtorp som agrar helhetsmiljö fragmenteras. Såväl de visuella som funktionella sambanden mellan gårdsbebyggelsen och den öppna ytan kommer att påverkas av den planerade anläggningen genom etablering av parkeringsyta, stödmurar, stängsel och belysning. Genom omvandling av den öppna odlingsmarken till en gestaltad anläggning för fotboll kommer hävden av odlingsmarken att upphöra och även påverka landskapsbilden negativt. Länsstyrelsen anser inte att de rekommendationer som lämnas för att minska den negativa påverkan är tillräckliga. Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna åtgärdernas negativa påverkan på natur- och kulturmiljön blir så stor att den inte kan anses lämplig.

Med beaktan av ovanstående, bedömer Länsstyrelsen att den planerade åtgärden inte är förenlig med hänsyns- och hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kapitlen miljöbalken.

Länsstyrelsen anser inte heller att det är möjligt att förelägga om några hänsynsåtgärder enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket miljöbalken för att begränsa skadan på naturmiljön i tillräcklig omfattning.

Vid den avvägning mellan allmänna och enskilda intressen som ska göras innan ett föreläggande eller förbud meddelas enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, anser Länsstyrelsen att det allmänna intresset av att bevara befintliga kulturmiljövärden väger tyngre än sökandens enskilda intresse av att anlägga fotbollsplaner med tillhörande anläggningar.

Med hänvisning till vad som framförts ovan förbjuder Länsstyrelsen de anmälda åtgärderna.

Upplysningar

Länsstyrelsens prövning omfattar endast bestämmelserna i 12 kap. 6 § miljöbalken om verksamhetens inverkan på naturmiljön, vad gäller naturvårds-, kulturmiljövårds- och friluftslivsaspekter. Detta samråd omfattar inte eventuella tillstånd som krävs från markägare eller annan sakägare.

Skulle någon del av verksamheten omlokaliseras krävs en förnyad anmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Beslutet kan överklagas

Beslutet kan överklagas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt enligt bilaga 2.

Beslutet har fattats av enhetschef Sara Sundin med miljöhandläggare Karolina Wallin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Elin Sahlin medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Karta
2. Hur man överklagar

Kopia till

Nacka kommun: info@nacka.se

Naturvårdsverket: registrator@naturvardsverket.se

Riksantikvarieämbetet: registrator@raa.se

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.